

Передплата

на «РУСЛАНА» вносьте:

в Австрії:

на цілий рік . . . 12 р. ав.
на пів року . . . 6 р. ав.
на чверть року . . . 3 р. ав.
на місяць . . . 1 р. ав.

За границею:

на цілий рік . . . 20 рублів
або 40 франків
на пів року . . . 10 рублів
або 20 франків
Поодинокое число по 8 кр. ав.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — 3 Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня
крім неділі і руских свят
з год. 6-ї пополудні.

Редакция, адміністрация і
експедиция «Руслана» під ч. 9
ул. Коперніка. — Експедиция
місцева в Агенції Ландовского
в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише
на попереднє застереженя. —
Рекламації неопечатані вільні
від порта. — Оголошеня зви-
чайні приймають ся по ціні
10 кр. від стрічки, а в «Наді-
сланім» 20 кр. від стрічки. По-
дяки і приватні донесеня по
15 кр. від стрічки.

Політичні і національні недомаганя і хиби
серед рускої суспільности.*)

(Дальше.)

Агітація руских радикалів в напрямі
антирелігійнім і космополітичним стрітила
в рускій суспільности певний опір і між
селянством і між духовенством. Нарід
наш занадто релігійний, щоби спокійно міг
був слухати промов радикальних агітаторів
протів Церкви і духовенства, а суспіль-
ність наша вже до того ступня перенята
національною свідомістю, що не бажає
розлисти ся в якійсь космополітичній су-
мішці, котра мала би бути основою соці-
ально-демократичного раю. Одно і друге
викликало певну реакцію протів радикаль-
них змагань, а навіть москвофіли, що
в своїх деструктивних змаганях нераз радо
підпирали радикалів і з ними нараджували
ся, від часу до часу «показували їм зуби»
в своїй прасі.

Радикали зрозуміли, що тим способом
трудно буде їм дійти до ціли, що не тільки
будуть мати протів себе духовенство, але
їм не приєднають селянських мас для своєї
ідеї, не всінують і між світською інтеліген-
цією, котра все-ж таки дорожить своєю на-
родністю, з'єднувати собі прихильників.
Тимто при ревізії своєї мінімальної і ма-
ксимальної програми (а се зникли они ро-
бити бодай два рази до року) дійшли пе-
регодом до того пізнаня, що для досягненя
своїх цілей, для успішнійшої пропаганди
своїх ідей треба конечно змінити дотепе-
рішню тактику. Справді заперестали на ві-
чах і зборах виступати протів Церкви і
духовенства, сховали Мосифінський патент,
се головне хоч заржавіле оружје, назад на

*) Гляди попередні числа. Той самий загол.

якийсь час до свого арсеналу і почали
більше акцентувати національне походженє
радикальної партії. Хто лише поверховно
оцінював сю тактику радикалів, не загля-
даючи глибше, що поза тим скриває ся,
міг справді думати, що радикали змінили
ся, покинули свої антирелігійні і космопо-
літичні мрії, а хиба *schärfere Tonart* від-
різняє їх від народовців. Неясність і не-
виробленість засад посеред народовського
сторонництва ще більше причиняли ся до
недобачуваня кардинальних різниць між
одним а другим сторонництвом. Се й по-
собляло консолідації заініційованій п. Ро-
манчуком з наущеня Б. А. Дідицького. Тим-
то на марцевих зборах 1893 р. бачимо
побіч новоеристів Романчука, Телішевского
і ин. також Короля, Рожанковського, Дениса
Кулачковского і таких «мужів довіря» як
Марков, а відтак і Окуневского, Франка,
Даниловича і т. д. Ми бачимо відтак Фран-
ка також у виділі «Народної Ради», —
єму дають там редагувати меморанда і
відозви і т. я. Ба що дальше — бачимо,
як святики попирають при виборах до
сойму і ради деужавної Франка, Окуне-
вского, Ярославича і т. ин.

Чи ж справді змінили ся рускі ради-
кали, чи відrekli ся своїх соціалістичних
і антирелігійних засад і змагань? Ні! та ж на
самого Чесного Хреста перед двома роками
вступили они в спілку з робітничим сторон-
ництвом соціально-демократичним, а на
їх зборах предсїдав Окуневский. Різниця
хиба та, що деякі з них, як посол Яросе-
вич, Павлик і ин. сміло і отверто призна-
ють ся до соціально-демократичної партії,
а другі лавірують і балажсують, щоби собі
не зражувати духовенства, котре має вплив
при виборах і у всяких справах, хоч де-

коли і тим вирве ся їх думка по всій ши-
рости. Отак перед трема роками Франко
в Kurjer-i 'wowsk-im зовсім виразно виво-
див, що руска суспільність мусить розді-
лити ся на два табори — один «клерикаль-
ний, попівський», (як він назвав — а
в дійсности консервативний стоячий вірно
при своїй Церкві і народности) — а дру-
гий «демократичний — хлопський», (а в дійс-
ности соціалістичний). Сей погляд не є
безосновний, бо Др. Франко се ясно бачить,
як вся людність групує ся около
двох могутних чинників — около Церкви
і Христової науки, то знов около соціаль-
ної демокрації. До якого табору пристава-
ти якого держати ся нам Русинам з ду-
ховенством, яко могучим чинником цивілі-
заційним в нашім народнім розвою і з кон-
сервативним в своїх засадах селянством та
маломіщанством — се річ так ясна, що й
слів багато на се трагити не треба. Але
всеж таки можна у нас стрітити людей,
що захитають ся і скажуть: Та як, та-ж
н. пр. Окуневский вінчав ся в церкві, бу-
ває у святиків і т. д. А на се ми ска-
жемо: хиба Дашиньский також не вінчав
ся в костелі у Відни, а все-ж він явний
соціал-демократ. Отже в тім то і недома-
ганє наше, що ми не придержуємо ся
твердо наших засад, не стоїмо певно при
наших поглядах релігійних, народних, по-
літичних і суспільних, не стараємо ся їх
ясно і виразно ісповідувати, а або хилимо
ся на всі боки, як лоза від вітру, або да-
ємо ся заманити протівникам наших засад
в їх сіти і уступаємо їм, а они се викори-
стують для своїх цілей. Ми виказали в по-
передних статях, як консолідація послужила
водою на млин кацапский, як москвофільське
сторонництво визискує се для

Руска улица.

3 «Буковини».

Є у Львові улица, що веде з ринку на Ва-
ли, і зве ся руска улица. Она вже мабуть
здавна називає ся руска тому, що при ній стоїть
руска церков і Ставропігійский Інститут; тепер
ще і Просьвіта купила собі тут дім, так що ці-
лий один бік улиці є в руских руках, отже бо-
дай на половину може улица називати ся справ-
ді рускою. Ся руска улица дуже характеристична,
хоч сама про себе дуже коротенька. Тут і цер-
ков і подвійна просьвіта для руского народу
в товариствах Просьвіті і ім. Качковского, тут
і старосьвітський Ставропігійский Інститут, що
сам небавом опинить ся у власнім архіві; тут
друкує ся і *Дзюло* і *Галичанинь*, і тут, при тій
коротенькій улиці є сїм коршем (одна навіть
в домі Просьвіти, задля чого властитель коршми
на вивісці дав напис для Русинів «всілякі га-
тункі горілок»); тут і одинока на цілий світ
руска книгарня, що має свій власний склеп, і
пять голярів.

Одна церков, два ріжнородні товариства
просьвітні в сусідстві і сїм коршем (котрі я до-
кладно почислив) — се справді руска улица.
Навіть і пять голярів (а них два в домі Просьві-
ти) надають сій рускій улиці деяке символічне
вначінє, бо то самі жиди. Чудо, що при такій

коротенькій улиці, яку за кілька минут можна
перейти, часом наабирає ся! Особливо, коли се
руска улица...

Ся руска улица многолюдна і галаслива.
Туди їздить електричний трамвай і беснастанно
дзвонить, бо улица вузка, то щоб кого не переї-
хати. Туди ходять люди на ринок, а жиди на
свою Зарваницю, отже рух великий. Тут у не-
ділю, саме на розі дому Просьвіти в ринку че-
рез ціле пополуднє і вечер дає собі наша руска
армія *rendez-vous* з кухарками, так що улица за-
мінює ся на вояцке казино на «свіжій» воздусі.
З сего казина лише кілька кроків до котрої не-
будь коршми, хоч би й до Просьвітної, т. є.
в домі Просьвіти, а там задушний воздус «всі-
лякі гатункі горілок» і гра на арістоні настрою-
ють членів недільного казина дуже весело, так
що вечером чути аж на улицу ріжні пісні, котрі
на руских патріотів з першого поверха руских
домів наводять патріотичне одушевленє, бо на-
ша дума, наша пісня не вмере, не загине...

Сусідка рускої улиці, жидівська Зарваниця,
та славна нехлюйна Зарваниця з брудними і
тісними домами та улечками, з безлично напа-
сливими жидами, з жидівским рейвахом — так
та Зарваниця надає також свого характеру ру-
ській улиці. Ідеш часом Зарваницею і думаєш
собі: як то склало ся, що она находить ся коло
самої рускої улиці? Чому би сїм жидам не пе-
ренести ся було куди небудь инде? Ні! Руска
улица і жидівська Зарваниця то собі найближші
сусіди. І нічого з тим не вдієш: так нам і тре-

ба, щоби в найближшій сусідстві жили біля себе
церков і просьвіта, коршми і хмара жидів.

Коли мені доводить ся переходити рускою
улицею, то я з правдивим респектом оглядаю єї,
хоч яка она на око непоказна. Она мене дуже
богато вчить. Оттак перейдеш ся нею раз сюди
з ринку, другий раз назад до ринку, подумавш
над дечим — і за десять хвиль такого проходу
назбиралеш більше думок, як з котрої тутешньої
щоденної газети...

Тут передовсім стоїть церков, що єї звуть
волоскою, хоч она не волоска і не православна.
Поставили єї тому кількасот літ господарі во-
лоскі — і тому звуть єї волоскою. Подивиш ся
на неї і подумавш собі, чи тепер які «Волохи»
поставили би Русинам церков? Не ті тепер ча-
си! Тепер Волохи радше видерли би нам всі
церкви разом зі святиками і то, розуміє ся,
не задля яких там нехристиянських причин, ли-
ше з самої великої набожности, — як щоби ро-
зуміли набожність на лад своїх предків і дру-
гому народови лишали в дарунку таких велитів,
як вежа волоскої церкви. Они би тепер з такої
вежі нашої церкви каменя на камені не лиши-
ли, а все з великої набожности і ще більшої
любоби ближнього, отже й другого народу... Не
з політики, Боже борони; набожність волоских
проводирів преці загално знана, хоч у черно-
вецькій православній катедрі їх ніколи не видно,
хиба при якій параді, як се ми тут знаємо
з Буковини.

Коло церкви вараз книгарня Ставропігій-

скріплення своєї позиції, а для ослаблення і затемнення національної ідеї українсько-руської. Те саме бачимо і з боку радикалів, котрі в або явними або лише до часу, або для певної потреби замаскованими, зачасними соціал-демократами. Консолідація лише ослабила народівців, а допомогла зрости москвофільству, відриваючи народівців від реальної і позитивної праці народної, підбиваючи їх лише до пустих безхосенних демонстрацій, до зневіри в свої сили, до маловаження позитивних придбань. Кокетоване з радикалами є також не тільки відреченням від наших кардинальних засад, опущенням того становища, з якого ми не повинні уступати, але посереднім пособлюванем радикалізмови і соціалізмови. Нині не один, що попірав Ярославича і Окуневського або Франка і ин. зрозумів, що се не виходить на добро, що се люди иншого табору, инших засад, инших змагань і цілей. Може і п. Романчукови тепер розкриють ся очи, для кого він підготовляв ґрунт своєю консолидацією, коли побачив, що Будзиновский, котрого він заангажував на сотрудника «Дѣла», камдидує в Чортківщині, з боязни перед радикалами не явив ся на зборах в Бучачи, в Збаражчині має стати против него Франко, що нібито помагав єму в Народній Раді і редагував опозиційні меморанда і відозви!

(Конець буде).

Язиковий стрейк.

Дивна і чудна наша вдача — вдача Русина! Спокійна, тягла робота єму не до вподоби. Витривалости мало, твердості характеру ще менше, а постійности майже ні сліду. Русин рве ся лише хвилево до труду. Нині горять ся він для сеї або другої справи, але завтра він вже остиг для неї, рівнодушний, або поплив навіть другою, противною струєю. Се одна недобра прикмета Русина.

Друга прикмета — се вибачливість Русина. Вимог в него багато, він бере лише «опихане». А наколи случайно ті вимоги не заповнені, не осушені — Русин дійсної причини своїх невдач не любить добачати в собі, в своїй хиткості, а правильно шукає її поза собою —

ского Інститута. Управитель єї п. Хойнацкий чоловік дуже розумний: він з однаковим вдоволенням видає «житія Святых» і твори Франка... Всі літературні суперечки бере vom Standpunkte der Wurstigkeit, для москвофілів має москвофільські видання, для Русинів рускі, аби лиш інтерес ішов. І кажуть, що він з нашого «літературного руху», хоч сам не літерат, найбільше вдоволений, що мене дуже тішить, бо взагалі люблю вдоволених людей...

Тут у тім чотирикутнім забудованю Ставропигійского Інститута друкує ся прегарними черенками «Галичанин» і зовсім збитими черенками «Дѣло». Pod jednym dachem дві машини «товчуть» сих двох ніби-ворогів і ніби-приятелів. Газовий мотор обертає колеса, помучені дівчата зсувають папір на валки, машини гудуть і гуторять собі:

Перша машина: — Гур! А що там, сусідко нині у твоім «Ділі»?

Друга машина: — Гуррр! Та нічо! Се, що і в твоім «Галичанині», лише, розуміє ся нашою мовою.

Перша машина: — І не знаєш ти сусідко, доки нас так без потреби будуть мучити двома часописями, коли між ними така мала різниця? Ще мене добре смарують, а от ти, нещасна, гуркотиш так розпучливо...

Друга машина: — Не журь ся, сестро, Нехай лиш Романчук вийде знову послом до Ради державної, заживемо і ми. Ще не вмерла Україна!

Перша машина: — Тсс! сестро! ти тут сеї пісні заводиш? Тепер, коли ми посвоячили ся? І не сором тобі при мені? Гур!

Друга машина: — Та вже не гнівай ся сестрице, я от забула ся... Засьпіваємо разом: «Де згода в семействі».

Обі машини співають разом:

Де згода в семействі,

Там мир і тишина-на-на-на!

в обставинах, а відтак каже: кривда мені, хоч quisque suae fortunae faber.

Ось такі думки насунули ся нам в хвили, коли у всіх дневниках руских вчитали ми, що руске духовенство жуковського деканату зірвало ся немов вихор до протесту проти того, що староста в Коломиї і Городенці негуєть рівноправність руского язика і мимо існуючих язикових розпоряджень до руского духовенства відносять ся в язичі польським. Жуковський деканат заповідає від 1. мая с. р. загальний стрейк проти такого самовільного поведеня адміністраційних органів на Русі, а з другої сторони домагає ся від свого посла, щоби він єю оскорбу прав руского народа в Галичині зробив предметом наглого внесеня в державній раді.

Проти самої акції жуковського духовенства ми не маємо нічого замітити. Тількож — ми не віримо, щоби наші патріоти витривали в своїй постанові. «Як би ви вчили ся так як треба, то й мудрість була би своя» — сказав колись Тарас. А ми скажемо, що як би галицка Русь в часі ери конституційної схотіла була користати з всіх її в прилюднім житю поданих прав національних, то вже давно галицкі старости і суди були би навчили ся шанувати права руского народу. Духовенство жуковського деканату покликуюсь на кілька розпоряджень язикових, від давня правосильних і обовязуючих. Оно свідоме сих розпоряджень, та — на жаль — практика розходилась доси з теорією. Хтось замітив раз, що галицкі Русини суть «Katheder-Ruthenen». Свята правда! Ми свідомі свого народного достоїнства і своїх прав, але — в щоденнім житю, почавши від життя родинного аж до прилюдних зносин, ми всім, лише не Русинами.

Чи наше духовенство не ухвалювало вже на соборчиках, щоби з краєвими властями зносити ся устно і письменно лише по руски? А що з того вийшло? Вийшло з того таке, що один або другий староста вже через тиждень міг почванити ся: В моім повіті маю лише одного «завязаного» священника (twardego), що мене засипує рускими письмами.

Чи наше духовенство не домагало ся безпереставно по часописях руских друксортів? А в практиці було так, що дехто з «рянійших» патріотів відсилав старостам рускі друксорті і жадав польських або німецьких.

Відтак замовкають, «Дѣло» і «Галичанин» виходять зпід одного даху в світ, мотор замкнений, газ гасне, в друкарні темно і тихо... А тимчасом в горі над друкарнею сеніор Ставропигійского Інститута, професор Шараневич, в ліжку думкає над тим, як то тяжко вести політику против правительства і проте мати нахил до правительства, як то гірко боронити унію, а проте любити православіє, — і кого би то ще сховати у свій архів... Так і снує ся єму по голові думка, що вся партія єго опинить ся небавом у тім ставропигійскім архіві; єму робить ся гірко і він всіх ворогів Руси позамикає би радо на вежі волоскої церкви, де колись замикали проступників. Там, на вежі, правда, замкнена тепер і наша література (на вежі магазини книгарні), але не таких проступників він би рад там бачити. Та поки-що треба обдумати спосіб, як би то гладко зискати собі свого товариша, що тепер є намістником... От, щасливий товариш...

О десять кроків від Ставропигійского Інститута стоїть двоповерховий дім Просьвіти з трема фронтами: до ринку, рускої улиці (сеї фронт найдовший) і до бляхарської улиці. На розі бляхарської улиці находить ся згаданий повисше шинок, де є «всілякі гатункі горілок», а на розі від ринку є грубий примурок, на нім же камінна гармата і камінні кулі, накриті по часті камінним простиралом чи ручником. Очевидно, якась стара, шляхотско-лицарска видумка, з котрою Просьвіта не має тепер нічого спільного хиба о стілько, що та гармата з кулями заїнтабульована також на неї. Впрочім Просьвіта, як звісно, гарматами не орудує, а коли й стріляє, то паперовими кулями в Русь, своїми книжками...

Але не в гарматі діло; десять раз більше інтригує мене камінний польський орел на дасі дому Просьвіти на фронті від ринку. На москвофільскім Народнім Домі вже кількадесять літ

Чи наше духовенство домагало ся безпереставно по часописях руских друксортів? А в практиці було так, що дехто з «рянійших» патріотів відсилав старостам рускі друксорті і жадав польських або німецьких.

Чи наше духовенство домагало ся безпереставно по часописях руских друксортів? А в практиці було так, що дехто з «рянійших» патріотів відсилав старостам рускі друксорті і жадав польських або німецьких.

Але не лише саме руске духовенство байдужить собі тут і там святі права свого народу. Свѣтска інтелігенція руска робить те саме. Родинне і прилюдне житє єї понайбільше польське. А в функціях своїх? В своїх функціях заводових інтелігенція свѣтска лише на позір руска. Зайдіть до канцелярії руского адвоката або нотаря. На столі, на виду, лежить один-другий акт руский. Але загляньте, глибше в регістратуру, а найдете там — чисту польовію. Ми лише вміємо в теорії боротись о свої права, але в практиці ми легковажимо єї права і не користаємо з них.

Коли в часі краєвої вистави гостили у Львові міністри коаліційні Пленер і Шенборн, тоді руска громада вислала до них депутацію з жалобою, що власти державні негуєть руску мову. А що сталось? Сталось таке, що сором казати. Міністри веліли собі здати справу, скілько руских писем впливає до подавчих протоколів, і показалось, що власти не мали кому відповідати по руски. Дивуюсь — сказав тоді Пленер, — що Русини, становлячи gros населеня у західній Галичині, так мало дбають про себе.

Спонукані деякими одиницями рускі послы жалували ся і ки. Санґушкови, що поодинокі старости не виконують єго розпорядженя язикового з цвѣтня 1897 р. Але жалоб сих було так мало, що бувший намістник не бачив потреби картати за се своїх підчинених, пересвід-

драє ся даремно руский Лев на скалу і ніяк не може видрapati ся; ніхто єму, нещасному, не поміг доси подивити ся, що там діє ся за сею проклятою скалою; а на домі Просьвіти поміж вонними відзнаками з простертими крилами сидить польський орел, досить подібний до крука, о скілько можна змірковати з низу і зизом дивить ся на недалеку синьо-жовту таблицю, прибиту майже під дахом на стіні «Дифстеръ, товариство взаимныхъ обезпечень». Та ще і се не маловажна річ, що сеї орел на цілий дім Просьвіти споглядає з гори, що мене, як доброгo руского патріота, страшенно обурює. Нехай би відлетів собі деінде стерва шукати, а не сидів там на дасі, мов на глум. Врешті на сам дім Просьвіти, як на дім в загалі, може дивити ся з деяким глумом, але засі єму тріпати безнастанно крилами на цілий ринок, бо се дім Просьвіти, отже наш, руский дім!

Сам не знаю, чи гнівати ся на сего орла, чи ні. Колись в сім домі, де тепер господарюють Русини, жили очевидно польські шляхтичі, що думали про гармати і кулі і орла на дасі; а тепер з того дому виходить просьвіта на Русь... Заміна нічого собі, згодити ся можна, а раз згодивши ся, і сего орла на дасі можна лишити на памятку та брати єго на глум, замість щоб він з нас собі глузував... Коли-ж так, то байдуже нам всяке гайвороне на дасі, — пригляньмо ся радше ближше домови Просьвіти.

Я не архітект і не будівничий і не аматор старини і не шляхтич, але проте бю чолом перед смаком тих людей, що єю каменіцю купили на дім Просьвіти. Яке гарне сусідство сего дому, я вже описав, але-ж і сам дім — Боже! се не дім просьвіти, а просто фортеца Просьвіти. Отсе ще красше, як дім!

Як увійдеш в темні, вузкі сїни сеї фортеци, то так і здає ся тобі, що входиш тайним входом в окопи. Відтак на право бачиш сходи.

чений, що здебільшого кількох випадків все робить ся при певних умовах.

Так, так, паносте! Кривда діє ся нам, але причина сеї чвари лежить таки в нас самих, в нашій рівнодушності. На зборах, вічах, соборчиках, навіть в парламентах ми патріоти, герої! Але тихцем, в хаті, в прилюдних зносинах ми зраджуємо власну справу. Там ми горячі, тут холодні; там шумні, тут смиреннькі.

До виборота собі наших прав народних не потрібно проте громадних стрейків, а твердості характеру поодиноких. На се не потрібно і наглих внесень в раді державній, а наглої, дуже наглої поправи себе самих. Язикові розпорядження остануть ся мертвими, наколи галицка Русь буде анемічною.

Рада державна.

Вчорашних телеграфічних вістий про засіданя парламенту не могли ми вже подати з причини спізненої пори, в якій одержали ми результат голосованя над обжалованем гр. Баденього.

Результат голосованя випав так: За обжалованем гр. Баденього голосувало 175 послів, а проти обжалованя 165 послів. Після конституції переведе тепер комісія слідство, переслухає свідків і здасть справу Палаті, почім доперва може наступити поставлене гр. Баденього в стан обжалованя і видача его державному трибуналові, але лиш на основі рішеня 2/3 більшости Палати. З Поляків неприсутних було лиш трех послів, між ними Абрагамович, котрий від початку сесії не бере участи. З Русинів не явив ся при голосованю о. Мандичевский, котрого нема у Відні. Стояловці голосували з польським колом проти обжалованя з виїмком неприсутних Шпондра і Данельяка. Людовці Вінковский і Кремпа голосували за обжалованем а Бойка не було в сали. Діпавлі і его товариші а також і Італіянци не явили ся в Палаті. Румуни, крім Лупула, котрий голосував проти

обжалованя, не явили ся в Палаті. З чеських послів не доставало одного а з словінських трех. — Правиця розлучена на Діпавлього.

Хід вчорашного засіданя був слідуочий: Цалінгер (катол): Причиною заворушеня і неладу в парламенті є язикові розпорядження, виступає остро проти німецького радикалізму і кінчить: Стоїмо при правіци, бо тут маємо спротивом переходом до дневного порядку над обжалованем, бо оно не має практичної цілі.

По короткій бесіді Бельоглявка забрав голос Крамарж, що викликало на лівіци велике розярене. Повторили ся давні крики, зневажаня і стукіт пульпітів, не доставало тільки кулаків і ножів. Ледво Крамарж сказав: Висока Палато! як ціла лівіца піднесла крики.

Крамарж: Промавляю ддятого, бо хочу ствердити факти, і звести публичну опінію на властиву дорогу. Перед >lex< не було тут, як панове повідаєтє, ідилічних відносин. Доказом того є стенографічні протоколи. П. Грабмаєр покликає ся проти нас на карний закон і я можу пригадати панам § 75 о публичних насильствах. Чей памятаєтє обуряючі насильства свої, концерти на пульпітах, зневагу президії і других послів. Парламент не був парламентом; він був зневажений вже перед >lex< Фалькенгайна. Президія довго противила ся всякій зміні регуляміну. Але супроти безстанних тайних і поімєнних голосовань мусіло послідувати внесене п. Дика. Президія мала аж за много терпєливости, але коли Шенерер видер дзвінок, коли тут добуто ножа, треба було боронити ся. У всіх парламентах, коли дійде до подібних подій, входить оружна сила. Так діяло ся в Англії, Бельгії і Франції а в Америці перед кількома днями вистарчило саме загрожене ужитя оружної сили до покінченя сцен, котрі в дечім пригадували події в тій Палаті.

Протокол послідного засіданя осінної сесії полишить ся огидним образом. Поведєне президії полишаю історії і чекаю на него супо-

війно і з чистою совістю. П. Барайтер (людов.): Минувшої осени бесідник не бачив парламентарних подій, бо був хорий; сцен тих не в силі були видержати люди, що мали здорові нерви. Фалькенгайн своїм внесєнем добув собі слави Герострата. Крамарж і Яворский були би ліпше зробили, сли би були мовчали. Бєсїда Крамаржа і его грозьби рукою були лиш провокацією. Президент міністрів не скаже, що він думає. Але най знає бодай, що Німці думають. Они не уступлять, доки не буде направлений рабунок, якого допущєно ся на нас.

Мілєссє (нім. люд.) каже, що огида діла Баденього є очевидною. Пястуки посіпак брутального графа не убирали ся ніколи в рукавички. Він сам, хоть на вні носив признаки культури, був у внутрі півазіятицким дикуном і таким полишив ся. Бадені нагадує короля Нєгрів, що приодівши наге тіло фраком і лякерами, хоче бути європейским чоловіком. Бадені мусить відповідати. Відтак звернув ся бесідник проти спільників гр. Баденього. Давна Греція мала тільки одного Ефіяльтєса, а Австрія — славити Бога — тільки одного Фалькенгайна. Его >lex< є его >lex<, але най спочиває, тільки не в мирі. Позволити Бадєньому уживати добре заслужєного супокою, було би злочином. Бадєньому і его спільникам не вільно простити.

П. Функе (лібер.): Панове Поляки гостили Бадєнього в Галичині шампанями, а тут мовчать і ні один з них не боронить его, навіть Крамарж не сказав і слова в его обороні. Говорили ще пп. Бендель (ліберал), Релінг (ліб.) і Бернер (соціяліст). Сей послідний не знав вже ніяких границь в висказуваню зневажливих слів на Бадєнього, Чєхів і Поляків. Вкінци наступили фактичні спростованя і звісне голосованє.

НОВИНКИ.

— Фантову лотерію в сто тисяч льосів в користь наших дяківських товариств дозволило міністерство фінансів.

Виходиш ними, аж тут сходи розходять ся, одні ведуть до салонів Рускої Бєсїди, а другі, вузкі, гаємні і темні, вирубані в стїні, ведуть до Просьвіти. Кризь темноту йде ся до Просьвіти... але ступиш туди нару кроків, аж тут у кутку несподівано отвиряють ся двері. Отут двері?! Ну, тай дотєпні були давні архітекти! Сі двері ведуть очевидно до темниці, але зараз сусідні ведуть до Просьвіти. Се справді символічно і гарно; на кождім кроці в домі Просьвіти символи... Інтересно справді походити по такій старосьвітській фортеці; се не то, що новійші каменіці. Тут грубезні мури, різнородні сходи, ріжні двері, з них декотрі анї не на першім поверсі анї не на другім, а саме по середині, що страшенно інтригує всякого хоч трохи цікавого чоловіка, — ріжні закамарки і закути... Колись мушу вибрати ся на спеціальну студию сеї фортеці, то вам опишу єї докладнійше; она мене дуже зацікавила. Видіна она не є, се правда, бо була ставлена дєсь ще за часів Колумба, але що постоїть ще до 500-літнього ювілею Котляревського, се також правда. Є в тім дєяка сатисфакція, мати такий тривкий шляхотский антик у своїх руских руках... І то в самім ринку польського міста!

У Просьвіті сидить перший великомученик Просьвіти, незамітний, скромний, а проте дуже заслужєний і симпатичний урядник Скородинський. Що той чоловік напрацював ся вже і напрацює ся — то знають лиш его найблизші знакомі. Тепер має він уже помічників, а давнійше на его голові спочивала вся адміністрація Просьвіти.

А як перейти салию засідань Просьвіти і комнати читальні Просьвіти, в котрій звичайно нікого нема, та зайти до бібліотеки Просьвіти і тов. ім. Шевченка (обі бібліотеки поки-що разом), то там що дня пополудни можна застати другого руского великомученика, Павлика, як порядкує бібліотеку. Доки не було молодіжи,

доти, як міг, так ратував славу радикальної партії, а тепер уже, мовляв, діти підросли, мудрі такі, і проворні, — нєма ради, треба йти в архів або хоч у бібліотеку. І сидить він з цвікером на носі, над кедровим столом серед купи книжок, у комнаті обставленій порядними великими шафами, сидить та згадує давні літа молодечі, коли перед ним старі уступали, так як він тепер уступив ся молодим. Симпатичний тип нестарого ще, та вже приборканого, спрацьованого, скромного, тихого, ал: завзятого ідеалїста.

А та бібліотека, що він порядкує, се справді одно з найрозумнійших придбань рускої громади в остатних літах. Бібліотека зростає скоро, бо товариство ім. Шевченка дістає в заміну за свої книжки виданя ріжних європейських закладів наукових, — так уже тепер людям науки справді можна не без хісна зайти і до сеї бібліотеки.

Я вам очевидно всіх мешканців і гостей дому Просьвіти сєгодня не опишу, але вже для заокругленя сєго листу мушу сказати, що на другім поверсі дому Просьвіти є Академічна Громада і урядує Дністер, а радше два Дністри, бо асекураційне товариство і кредитове. >Дністер< робить на мене вражєне страшенно завзятого >добробєвичка<, але солідного аж до найменших дрібничок. Директор Дністра, Кулачковский, просто утопив ся в тім Дністрі, чи то радше сказати: чує ся в нїм, як риба у воді. Є се ідеальний урядник з кольосальною памятию, так що памятає прїзвиска тисячів людей, що в Дністрі асекуровани ся. Він тепер капітан над цілою компанією урядників, котрі мають тяжку працю. Хтось недавно нарикав у Monitor-і, що в >Дністрі< за мало платять урядникам і навіть в неділю не дають спочивку. Очевидно, писав се чоловік, котрому легко бути добродієм на чужий кошт; так він і забув, що ще хоч якийсь час, поки не доробить ся, >Дністер< по-

винен числити ся з кождим центом, так як справді числить ся. Жалко, розуміє ся, урядників, але жалко й інституції, без котрої і тих урядників не було би, які тепер є. Так пині >Дністер< у Львові виглядає так, як молодий проворний підприємець, що у громаді балакливих і язикатих політиків мовчить та, побренькуючи в кишені золотими коронами, думає собі: >соропа< coronat opus, а не ваш фліє, що дуже часто є лиш початком...

Ще би до Бєсїди заглянути. Тут головою профєсор Шухевич, єдиний чоловік до уряджуваня концертів, але вже очевидно значно притомлений, спрацьований. Бєсїда складає ся з трех великих комнат, уряджєних з значним, як на Русинів, комфортом. Членів має звиш сто, але з них не приходить що дня і половина. За дня тут мало коли є люди, вечером їх більше. Щирих розмов тут нема, є на велику скало >полїтика<, котра приняла тепер таку форму, що люди дуже поважно мовчать, ніколи не сьміють ся (взагалі у Львові >старі< не розуміють веселости, на сьміх стали тупі, як жидівські сокири, і обурюють ся на всякого чоловіка, що рад би в ті непривітні часи розвеселити других і себе), або говорять про непогоду, грають при двох або трох столах в карти, а молодіж торкає костюрами по білярді. Більше життя тут у пятниці вечером підчас вирав Бояна, а через пять субот редакция Літературно-наукового Вістника уряджувала тут цікаві сходици, що внесли досить сьвіжого життя у ту громаду, котра вже не знала, про що може говорити, не озираючись на нікого.

Та вже про самих громадян львівських, про настрій між ними, хіба иньшим разом.

Стефанів.

Львовянка

найлучше гігієнічне мило о 4 запахах:

піжма, бзу, конвалії і фіюлків.

11

Ціна 35 кр.

Головний склад в аптіці

161 150-2

Жигм. Ружера

під „Срібним Орлом“ у Львові.

— Староство в Товмачі — як пишуть звідтам — розіслало у великий тиждень догр.-кат. урядів парохіяльних обіжників, котрим заборонило збирати добровільних пасхальних датків на річ місцевого священика і рівночасно дало жандармерії інструкцію і власть, в якій спосіб мають неповинуючих ся змусити до послуху. Наслідки не дали на себе ждати. В селі Ропш. здибав жандарм на гостиниці місцевого пароха о. І. К., котрий власне ходив по хатах з молитвою а за ним паламар ніс кобелю з покладками, отже брутально задержав їх і на пересторогу пароха, що би не перепиняв єго в священодійствію, велів перепудженому паламареві кобелю з покладками віднести до канцелярії громадскої а відобравши се corpus delicti, вислав з канцелярії присяжного до пароха з наказом, що сли сей час не залишить ходу по селу, відбере від него і шеляги зложені парохіянами і самого заарештує. Дальший хід справи відогравав ся вже в самім старостві, куда з припоручення Преосвящ. Архієрея удав ся лично згаданий душпастир, жадаючи оправданя, сатисфакції і відшкодованя. На се зачав управитель староства вже звиняти ся: Ja tak nie rozumiałem mego zakazu.. Jeśli ksiądz proboszcz żąda, żandarma nkarzę. przebie... Poszkodowanie wynagrodzę udzieleniem zapomogi (i т. д.), tylko proszę dać już spokój... — На тепер наводимо лиш сей факт і звертаємо увагу Екс. Намістника, що би вкоротив ту беззаконну самоволо деяких староств.

— Страшне убийство. Минувшого тиждня занепокоїла мешканців Берлина вість о убийстві якого допустив ся імовірно якийсь божевільний. Іменно в Газенгайді під Берлином найшли робітники по 6-ій годині рано в корчах трупа молододі, хорошої дівчини. Як відтак показало ся, була то давна швачка а тепер служниця Людвика Гінтер. Убиту найдено майже нагу. Злочинець задусив насамперед дівчину, а відтак розпорів їй ціле черево, почавши від грудий. Той злочин пригадує цілком убийства, які лучали ся перед кількома роками в Лондоні і тому в місті настав великий переполох, що би той доси ще не викритий злочинець не допустив ся більше убийств. Поліція визначила 1.000 марок нагороди за викритє убийника. Арештовано кільканайцять осіб підозрілих о той злочин, але здасть ся, що між ними нема правдивого винownika.

— Річні загальні збори членів Ставропигійского Інститута відбули ся онаді, при численній участі членів, в цілі вибору нового управляючого совіта на будучий рік до Томиної неділі 1899 р. Перед виборами здав сензор проф. д-р Іс. Шараневич справу з діяльності уступаючого виділу за минувший рік, а також справозданє касове. По принятю справозданя приступлено до виборів і вибрано: сеніором на ново д-ра Іс. Шараневича, заступниками сеніора проф. Полянського і радника Герасимовича, членами совіта пп. Глинського, д-ра Заяця, д-ра Ілевича, Клементовича, радника Левицкого, д-ра Лаголу, жингера Мійского, д-ра Павенцкого, проф. Плеш-

кевича, д-ра Савицкого, проф. Сивуляка і д-ра Волод. Шараневича. Д-р Добрянський, як доси входить в склад совіта яко синдик Інститута. Уконституує ся совіт в середу.

— Працальні овації устроїли вчєра в театрі львівска публіка сьпівачці п. Аркльовій і тенорови п. Фльорьянскому, на представленю опери «Тангайзера». По другім актї прямо засипано їх множеством китиць цвєтів та вінців. Незрівнани сьпівочу пару викликувано бурєю оплесків кільканайцять разів на просценію. П. Аркльовя розплакала ся зі зворушеня. Та не обійшло ся тут і без демонстрації виміреної проти знаменитої сьпівачки. Один з вінців, вручених п. Фльорьянскому, зладжений з візитових карт на лєнтах напис: «Великому польскому артистови — антисеміти». Як звісно, п. Аркльова є жидівка. Заносилось ще на щось гіршого, але поліція не допустила. На галєрії арештовано публично послугача, котрий хотів в часі найбільших овацій кинути на сцену вінок, уплетений з мочу і цибулі. На синих лєнтах було написано: «Тересі Аркльовій». Приведений на інспекцію поліційну толкував ся послугач, що вінок і білет на галєрию дала єму якась пані на Стрілецькій площі, а по заплату мав він зголосити ся другого дня. — Нині відбудєть в театрі послїдне представленє оперовє, почім львівска опера і оперетка виїжджає до Кракова на 12 представлень, а звідтам до Варшави.

— Дрібні вісти. Цісар помилував засудженого судом присяглими на кару смерти Олекса Швайкевича, 20-літнього челядника шевского з Бучача, котрий замордував на улиці шевця Крижановского а трибунал перемінив єму кару на 20 літ тяжкої вязниці. — Тайний радник гр. Козебродский одержав достоїнство шамбеляна. — З Бїдкли доносять, що російський жовнір граничний, стоячи на сторожі, застрілв онадішної ночи майора, котрий ревідував сторожу. Жовнір мав єго за пачкара. — Палата карна в Торґаві засудила пастора Манїция, за обманства, сповнені в уряді, на півчетверта року карного дому і 2250 марок кари, а коли-б не міг єї заплатити, на дальших 100 днів дому кари. Пастор Манїций жонатий і отець 12 дітий, спроневірив в часі від року 1885 до 1897 звиш 60.000 марок. — В Бродях арештовано онаді Майлеха Топермана, різника, котрий вивозив дівчата до Царгороду і в послїднім часі за якусь Байлу Гросман дістав 800 зр.

Телеґрами.

Відень, 27. цвєтня. П. Барвіньский поставив інтерпеляцію в справі законного управління убезпечєня приватних урядників на старість.

Гр. Тун зложив заяву перед язиковою розправою. Зміст такий: Всі сторонництва ставлять на перший плян полагодженє їх народних бажань, однак діяльність правительства може їх уважати лиш за часть своєї задачі. Пра-

вительство мусить зважати на добро цілости, що би могло опікувати ся культурними і економічними потребами народів і країв держави. В иньших державах народні моменти є рівнозначні з державними, у нас різні народности злучили ся під одним скинтром в одну могучу цілість і творять родину народів. З сусідского пожитя тих всіх народів виходить, що зі згляду на цілість, як рівнож зі згляду на розвій і культурні потреби поодиноких народів, управильненє язикових відносин має найбільшу далекоюсяглість — а тепер є камінем угольним до дальшого розвою політичного. Доси не було язикового закона, тож правительства управильняли язикові справи дорогою езекутиви. Сей погляд змінив ся. Язикові розпорядженя за мого попередника одержали знамя провізорії. Стою за язиковим законом. Того бажать многі сторони і в тій палаті. Витаю вибір язикової комісії і заповідано найповажнішу участь правительства в язикових розправах. Година перша. Тун говорить дальше.

Відень, 27. цвєтня. Др. Греґр відкликє свої закиди проти м. Кайцля і полишає ся в молодоческім клубі. — Лівия радує ся результатом голосованя над обжалованєм гр. Бадєного. — Міністер Кайцль вступив знова до молодоческого клубу.

Відень, 27. цвєтня. Син Подліпного видав повдинок п. Пешці, а п. Уджаль послови Помємерови.

Мадрид, 26. цвєтня. Вовнний корабель американський зловив купецкий корабель іспанський «Miquel Jover» — Губєрн. Крети доніс, що американска дивизия з 5 кораблів наблизила ся до Маріанао. Дальше доносить, що іспанска кановірка відперла дві американські лодки, котрі наближували ся до порту в Cardenas, що би нищити торпеди.

Вешінґтон, 27. цвєтня. Рішено вислати сей час легку ескадру, що би зловила іспанську флоту, наколи она зближить ся до американських берегів.

Вешінґтон, 27. цвєтня. Повідомлено урядово всі чужі держави о виповідженю війни. Американска флота хоче ще сєго тиждня висадити на Кубі 16.000 войска.

Нью-Йорк, 27. цвєтня. Зголосило ся 40.000 охотників із стану Шіпоіс і 10.000 з Небраска готових йти до війни на Кубу.

Гаванна, 27. цвєтня. Іспанський корабель «Nerega» з Sagua перервав бльокаду і приїхав тут.

Цітник львівської палати торговельної і промислової.

Львів дня 26. цвєтня 1898.

I. Анції за штуку.

Зелів. г. Кар. Людв. по 200 зл. мк.	платять ал. кр.	жадають зл. кр.
Зелів. Львів-Черн.-Ясєс по 200 зл. валь. србл.	212 —	215 —
Банку гіпот. гал. по 200 зл. в. а.	300 —	305 —
кред. гал. по 200 зл. в. ав.	374 —	381 —
Гарбарні в Ряшевї по 200 зл. в. ав.	200 —	210 —
Цярки вагонів в Сяноку перед тям Лупинского по 500 кор. в. ав.	200 —	210 —

II. Листи заставні за 100 зл. в. ав.

Банку гіп. г. 5% в. ав. з 10% пр.	110 20	110 90
" " " 4 1/2% " лос в 50 л.	100 —	100 70
" " " 4% " в 601 по 200 К.	96 50	97 20
" краєв. 4 1/2% в. ав. лос в 51 л.	101 —	101 70
" " " 4% в. ав. лос в 57 л.	98 —	98 70
Тор. кред. гал. земс. 4% (першаєміс).	98 —	98 70
" " " 4% лос. в 41 1/2 літ	97 40	98 10
" " " 4% " в 56 літ	97 25	97 95

III. Обліги за 100 зл.

Гал. фонду пропінад. 4% в. ав.	98 10	98 80
Гускв. " " 5% " "	102 75	—
Гускв. " " 5% (2 ем.)	102 50	—
Гускв. " " 4 1/2% (3 ем.)	100 30	101 —
Зелівницї локальні 4% по 200 кор.	97 50	98 20
Лєвички краєв. 6% ва. з року 1878	103 —	—
" " " 4% " 1891	97 80	98 50
" " " 4% по 200 кор. з р. 1898	96 40	97 —
" м. Львова 4% по 200 кор.	—	—

IV. Лоси.

Міста Кракова	26 50	28 50
" Станиславова	—	—

V. Монети:

Дукат цісарский	5 62	5 72
Галолєондор	9 48	9 58
Пів-імперял	9 46	9 56
Гускв. російский срібний	1 20	1 25
" паперовий	127 25	128 —
100 марок німецких	58 60	59 —

Розклад їзди поїздів залізничних обовязуючий від 1-го жовтня 1897.

(Приїзд і відїзд поданий після часу середно-європейского).

Поїзд		до Львова		Поїзд		зі Львова	
посп.	особ.			посп.	особ.		
приходить о годині				відходить о годині			
		7:30	з Іцкан	6:00		до Підволочиск з голови двірця	
		7:50	" Янова	6:10		" Іцкан	
		7:52	" Тернополя на Підзамче	6:15		" Підволочиск з Підзамча	
		8:05	" Лавочного		6:45	" Іцкан	
		8:15	" Тернополи і Бродів на головний дворець	8:40		" Кракова	
		8:25	" Сокала		8:50	" Янова, Калуша, Хирова	
		9:10	" Кракова		9:20	" Сколього	
		10:35	" Ярослава		9:25	" Сокала	
		1:15	" Янова		10:05	" Підволочиск з головного двірця	
1:30		1:40	" Кракова		10:27	" " з Підзамча	
		1:50	" Сколього Стрия, Калуша, Хирова		10:45	" Іцкан	
		2:15	" Черновець	1:55		" Підволочиск з головного двірця	
		2:30	" Підволочиск на Підзамче	2:08		" " з Підзамча	
			" " головний дворець	2:40		" Черновець	
		5:25	" Сокала	2:50		" Кракова	
		5:35	" Підволочиск на Підзамче		3:05	" Стрия	
		5:45	" Іцкан		4:40	" Ярослава	
		Ніч				Ніч	
		3:04	з Підволочиск на Підзамче		4:40	до Кракова	
		3:30	" " головний дворець		5:20	" Лавочного	
5:10		6:00	" Кракова		6:24	" Янова лиш в будні дни	
		6:00	" Підволочиск на головний дворець		6:45	" Кракова	
		6:55	" Кракова		7:05	" Сокала	
8:45		9:10	" Кракова		7:25	" Тернополя з головного двірця	
		9:10	" Іцкан, Бергомету з виїмком поведілка		7:30	" Лавочного	
		9:30	" Кракова		7:47	" Тернополя з Підзамча	
9:43			" Підволочиск на Підзамче		7:48	" Янова	
9:50			" Іцкан		10:30	" Іцкан	
10:00			" Підволочиск на головний дворець	10:50		" Кракова	
		10:20	" Стрия, Хирова		11:00	" Підволочиск з головного двірця	
		12:10	" Лавочного		11:37	" " з Підзамча	

ЗАМІТКА: Пєра нічна числять ол від 6 години вечєром до 5 години 59 мінут рано.